

Bosna i Hercegovina
BRČKO DISTRIKT
Bosne i Hercegovine
Vlada Brčko distrikta
Odjeljenje - Odjel za zdravstvo i ostale usluge
Pododjeljenje - Pododjel za Javno zdravstvo

Stručno-metodološki naputak za cijepljenje protiv **HUMANOG PAPILOMA VIRUSA** u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine

Svibanj, 2024.

Stručno-metodološki naputak za cijepljenje protiv
HUMANOG PAPILOMA VIRUSA
u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine

1.	Uvod	5
2.	HPV cjepiva	5
3.	Pravni temelj za provođenje cijepljenja protiv HPV-a u Brčko distriktu BiH	7
4.	Kategorije stanovništva kojima se preporučuje cijepljenje protiv HPV-a	7
5.	Informiranje stanovništva u Brčko distriktu o HPV cijepljenju	8
6.	Organizacija HPV cijepljenja u Domu zdravlja	8
7.	Cijepljenje protiv HPV-a za osobe starije od 14 godina	9
8.	Nabava, čuvanje i distribucija HPV cjepiva i zahtjevi za hladni lanac	9
9.	Osnovne karakteristike devetovalentnog HPV cjepiva, način primjene i doziranje	11
10.	Pregled prije cijepljenja, istovremena primjena HPV cjepiva sa drugim cjepivima i kontraindikacije za cijepljenje	12
11.	Monitoring cijepljenja, evidentiranje i izvješćivanje	13
12.	Nadzor nad neželjenim događajima nakon cijepljenja, prijavljivanje i postupanje	14
13.	Popis priloga	16

Infekcija humanim papiloma virusima (HPV) najčešća je virusna infekcija reproduktivnog trakta i izaziva niz stanja kod muškaraca i žena, uključujući prekancerozne lezije koje mogu napredovati u karcinom.

Postoji više od 100 tipova HPV-a. Neki od ovih tipova imaju značaj kao uzročnici infekcije kod ljudi.

Oni se dijele u dvije skupine:

1. HPV koji imaju nizak potencijal da dovedu do razvoja karcinoma, tzv. nisko-onkogeni tipovi. Među njima su najznačajniji tipovi 6 i 11, koji izazivaju kondilome.
2. HPV koji imaju visok potencijal da dovedu do razvoja karcinoma, tzv. visko-onkogeni tipovi. Poznato je 12 visko-onkogenih tipova HPV-a, a najznačajniji su 16 i 18, koji prouzroče oko 70 % svih karcinoma povezanih s HPV infekcijom.

HPV se prenosi spolnim odnosom, te izravnim kontaktom kože o kožu, kože o sluzokožu ili sluzokože o sluzokožu. Infekcija je najčešća kod mlađih ljudi. Oko 80 % svih osoba će nekad u životu imati ovu infekciju. Dok je većina HPV infekcija asimptomatska i spontano se povlači, perzistentna (kronična) infekcija, koja se događa kod oko 10 % inficiranih, može dovesti do bolesti.

Kod žena, perzistentna infekcija onkogenim tipovima HPV može dovesti do cervikalne intraepitelne neoplazije (CIN) koji, ako se ne liječi, može napredovati do invazivnog karcinoma grlića materice. Pored toga, HPV infekcija je povezana s karcinomom vagine, vulve, penisa, prostate, anogenitalnog područja, orofarinksa, glave, vrata, kao i s anogenitalnim bradavicama (kondilomima) i respiratornom papilomatozom.

Od svih nabrojanih karcinoma, najveći javnozdravstveni značaj ima karcinom grlića maternice s obzirom da je to četvrti po učestalosti karcinom među ženama u svijetu. HPV je uzročnik više od 90 % svih karcinoma grlića maternice

Prema podacima SZO, u svijetu godišnje oko 680.000 žena oboli od karcinoma grlića maternice, a oko 350.000 umre. Više od 90 % tih smrtnih ishoda se dešava u zemljama srednjeg i niskog bruto nacionalnog dohotka.

Prema podacima kojima raspolaže Pododjel za javno zdravstvo, u Brčko distriktu BiH je u razdoblju od 2019. godine do kraja veljače 2024. godine registrirano 28 slučajeva obolijevanja od karcinoma grlića maternice, dok je u istom razdoblju od karcinoma grlića maternice umrlo 10 žena. Karcinom grlića maternice spada u karcinome koji se u najvećoj mjeri mogu prevenirati i to sa dvije mjere koje je potrebno provoditi zajednički: cijepljenje protiv HPV-a, koja sprječava oko 90 % karcinoma grlića maternice i redoviti preventivni ginekološki pregledi, koji omogućavaju pravovremeno prepoznavanje pretkanceroznih lezija, u fazi kada postoji mogućnost uspješnog liječenja.

2. HPV cjepivo

Prvo cjepivo za prevenciju bolesti povezanih sa HPV-om licencirano je 2006. godine. Postoje tri tipa HPV cjepiva:

- dvovalentno, protiv visokorizičnih HPV tipova 16 i 18;
- četvorovalentno, protiv visokorizičnih HPV tipova 16 i 18 i niskorizičnih tipova 6 i 11;
- devetovalentno, protiv visokorizičnih HPV tipova 16, 18, 31, 33, 45, 52 i 58, te niskorizičnih tipova 6 i 11.

Sva cjepiva su namijenjena da se daju, ako je moguće, prije izlaganja HPV-u, odnosno prije početka seksualne aktivnosti.

Sva HPV cjepiva su proizvedena korištenjem rekombinantne DNK tehnologije i tehnologije stanične kulture, od prečišćenog strukturnog proteina L1, koji formira prazne ljuske specifične za HPV, nazvane „čestice nalik virusu“ (virus-like particles, VLP). HPV cjepiva ne sadrže žive biološke proizvode ili virusnu DNK i stoga su nezarazne. HPV cjepiva koriste različite sustavne ekspresije, sadrže adjuvanse i ne sadrže antibiotike ili konzervanse.

U Brčko distriktu BiH je dostupno devetovalentno cjepivo protiv HPV-a. Radi se o cjepivu „**Gardasil 9**“, proizvođača MSD.

HPV cjepiva su visoko imunogena. Primjenjuju se intramuskularno, što rezultira brzim pristupom drenirajućim limfnim čvorovima. Sadrže adjuvans koji pomaže da cjepivo inducira proinflamatorno okruženje pogodno za pokretanje snažnog humoralnog odgovora, sa snažnim memorijskim imunitetom.

Oснаženim imunitetom sprječava se perzistentna infekcija (kod muškaraca i kod žena) tipovima HPV-a, što dovodi do smanjenja cirkulacije virusa u populaciji. U kliničkim ispitivanjima, maksimalni titar antitijela u serumu bilježi se četiri tjedna nakon posljednje doze cjepiva; titar zatim opada tijekom narednih 12-18 mjeseci, kada se razina stabilizira.

Serološki odgovor na cijepljenje je mnogo jači (1–4 loga veći) od odgovora nakon prirodne infekcije HPV, s obzirom na to da prirodna infekcija zahvata sluzokožu, s ograničenom upalom.

3. Pravni temelj za provođenje cijepljenja protiv HPV-a u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine

Pravni temelj za program cijepljenja u Brčko distriktu BiH, uključujući cjepivo protiv HPV-a, dan je kroz:

- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti („Službeni glasnik Brčko distrikta“, broj: 41/20),
- Pravilnik o načinu provođenja imunizacije i kemoprofilakse protiv zaraznih bolesti („Službeni glasnik Brčko distrikta“, broj: 31/23),
- Program mjera za sprječavanje i suzbijanje, eliminaciju i eradikaciju zaraznih bolesti – instrukcija za imunizaciju za 2024. godinu.

4. Kategorije stanovništva kojima se cjepivo protiv HPV-a preporučuje

U skladu s navedenom legislativom, cjepivo protiv HPV-a se uvodi u kalendar cjepiva u Brčko distriktu za 2024. godinu **kao preporučeno besplatno cjepivo, za djevojčice i dječake dobi od 9 do 14 godina**. U skladu sa dostupnosti cjepiva dobne skupine se mogu proširiti.

Prema demografskim podacima, u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine broj djevojčica dobi od 9 do 14 godina iznosi 2434, a broj dječaka 2726.

S obzirom na to da HPV cijepljenje u Brčko distriktu počinje tijekom 2024. godine, kako djeca koja su napunila 15 godina početkom godine ne bi ostala uskraćena za mogućnost besplatnog cjepiva, omogućit će se besplatno HPV cjepivo za svu djecu koja pune 15 godina u 2024. godini.

5. Informiranje stanovništva u Brčko distriktu BiH o HPV cijepljenju

Zdravstveni radnici (specijalist obiteljske medicine, pedijatar, ginekolog i drugi zdravstveni radnici) informiraju roditelje/staratelje djece o preporuci za cjepivo protiv HPV-a i mogućnosti besplatnog cijepljenja.

Pododjel za javno zdravstvo je dobio suglasnost od Odjela za obrazovanje da se informiranje roditelja/skrbnika može obavljati kroz osnovne škole. U tom smislu, preporučuje se da na početku školske godine obučeni epidemiolog, ginekolog, specijalist obiteljske medicine ili medicinska sestra/tehničar nazoče prvom roditeljskom sastanku, kako bi roditeljima dali potrebne informacije i odgovorili na eventualno pitanja o HPV cijepljenju.

Informacije o HPV cijepljenju u Pododjelu se mogu dobiti na brojeve telefona 049/490 966, 049/ 216 048, kao i preko e-pošte: emina.hajdarevic@bdcentral.net.

6. Organizacija HPV cijepljenja u Domu zdravlja

Cijepljenje djece uzrasne dobi od 9 do 14 godina provodi Dom zdravlja u odgovarajućoj organizacijskoj jedinici u okviru dječjeg dispanzera (Služba za cijepljenje).

Preporučuje se da se proces HPV cijepljenja organizira tako da se i pregled prije cijepljenja i samo cijepljenje provedu u jednoj posjeti zdravstvenoj ustanovi, što će učiniti cijepljenje dostupnijim i lakšim za organiziranje za djecu i roditelje/skrbnike.

Prije cijepljenja, roditelj/skrbnik djeteta koje se cijepi potpisuje suglasnost za cijepljenje, koje je dano u prilogu ovog stručno-metodološkog naputka.

Nakon primjene bilo kojeg parenteralnog lijeka u zdravstvenoj ustanovi, uključujući i primjenu cjepiva, preporučuje se praćenje 15 do 30 minuta, s ciljem praćenja podnošenja apliciranog lijeka/cjepiva i pravovremenog tretmana u slučaju pojave neposredne alergijske reakcije.

7. Cijepljenje protiv HPV-a za osobe starije od 14 godina

U skladu s Pravilnikom o cijepljenju, cijepljenje protiv HPV-a koje nakon lješkarskog pregleda **preporučuje doktor medicine ili specijalist odgovarajuće grane medicine za osobe starije od 14 godina provodi se u Pododjelu za javno zdravstvo**. Cijepljenje za starosne skupine starije od 14 godina s preporukom liječnika biti će besplatno u skladu sa dostupnošću cjepiva.

Troškove cijepljenja protiv HPV-a **na osobni zahtjev osoba starijih od 14 godina** snositi će korisnik usluge.

Za osobe dobi 15 do 18 godina nužan je pregled liječnika obiteljske medicine prije cijepljenja, a suglasnost za cijepljenje potpisuje roditelj/skrbnik.

8. Nabava, čuvanje i distribucija HPV cjepiva i zahtjevi za hladni lanac

Nabavu HPV cjepiva, kao i ostalih cjepiva u kalendaru cijepljenja, provodi Odjele za zdravstvo i ostale usluge, Pododjel za javno zdravstvo. Planirana količina cjepiva za godinu dana (2024. godinu) je 870 doza devetovalentnog cjepiva.

Čuvanje i distribucija cjepiva protiv HPV će počivati na postojećem sustavu za čuvanje i distribuciju cjepiva. U skladu s važećom zakonskom regulativom, Pododjel za javno zdravstvo Brčko distrikta, nakon nabave cjepiva, provodi centralno skladištenje i čuvanje cjepiva.

Zdravstvena ustanova u kojoj se provodi cijepljenje preuzima cjepivo izravno od Pododjela za javno zdravstvo. Cjepivo protiv HPV „Gardasil 9“ proizvođača MSD se čuva na temperaturnom režimu frižidera +2 do +8°C. Obvezno je kontinuirano mjerenje temperature uređajem koji može prikazati temperaturu čuvanja, odnosno minimalnu i maksimalnu temperaturu, za posljednjih 28 dana (*Fridge Tag*).

HPV cjepivo ne smije se zamrznuti i mora se čuvati zaštićeno od svjetlosti!

Transport HPV cjepiva se obavlja u odgovarajućim transportnim hladnim kutijama (*cold box*) ili prijenosnim hladnjacima (*vaccine carrier*), specijalno namijenjenim za transport cjepiva (PQS). Ove transportne kutije moraju imati jamstvo održavanja temperature od minimalno 15 sati za prijenosne hladnjake, odnosno minimalno 48 sati za hladne kutije, na temperaturi od 43°C.

Za održavanje temperature u transportu se koriste isključivo kondicionirane patrone (ne smiju biti zaleđene!!!). Zaleđene patrone mogu dovesti do toga da HPV cjepiva zalede, zbog čega bi izgubile učinkovitost i morale bi biti uništene.

Zaleđene patrone se koriste jedino u slučaju upotrebe transportnih kutija koje omogućavaju da se spriječi zaleđivanje (dio u koji se stavlja patrona je fizički odvojen od dijela u koji se smještaju cjepiva, slika 1).

Slika 1. Prijenosni hladnjak – odvojen dio za patrone

Pored nabave samih cjepiva te povećanja kapaciteta za čuvanje cjepiva i monitoring hladnog lanca, prije samog cijepljenja je nužno osigurati potreban potrošni materijal, koji obuhvaća sljedeće:

- pribor i oprema za izvođenje cijepljenja (igle, šprice, vata, alkohol, rastvarač),
- anti-šok terapija,
- sredstva za dezinfekciju,
- osobna zaštitna oprema (prevencija i kontrola infekcije),
- kontejneri za odlaganje iskorištenih igala i šprica.

9. Osnovne karakteristike devetovalentnog HPV cjepiva, način primjene i doziranje

Gardasil 9 je suspenzija za injekciju u unaprijed napunjenoj šprici. Prije upotrebe je potrebno pričvrstiti iglu, koja se nalazi u pakiranju (slika 2), na napunjenu špricu.

Slika 2. Gardasil 9, napunjena šprica

Cjepivo Gardasil 9 je bistra tečnost sa bijelim talogom. Prije upotrebe je potrebno promućkati da se dobije suspenzija. Nakon dobrog protresanja, tečnost je bijela i mutna.

Prije primjene, treba vizualno provjeriti suspenziju radi sigurnosti da ne sadrži vidljive čestice i da nije promijenila boju, u kom slučaju se cjepivo ne može primijeniti.

Gardasil 9 se primjenjuje intramuskularno, u deltoidni predio ili u gornje anterolateralno područje bedra, u količini od 0.5 ml. Ne smije se aplicirati intravaskularno, supkutano ili intradermalno. Ne smije se miješati u istoj šprici sa drugim cjepivima i rastvaračima.

Cjepivo Gardasil 9 štiti samo od onih bolesti koje su uzrokovane tipovima HPV-a protiv kojih je cjepivo usmjereno. Nema terapijsko djelovanje, tako da se ne može koristiti za liječenje bolesti prouzročenih HPV virusom.

U Brčko distriktu BiH će se cjepivo protiv HPV primjenjivati i dozirati u skladu s nalogom SZO, danim krajem prosinca 2022. godine:

- Cijepljenje se provodi davanjem dvije doze cjepiva u svim dobnim skupinama.
- Preporučeni razmak između dvije doze cjepiva je godinu dana.
- Minimalni razmak između doza je 6 mjeseci, maksimalni razmak nije definiran,
- Imunokompromitirane osobe (uključujući osobe koje žive sa HIV) treba da prime tri doze cjepiva, po shemi 0, 2, 6 mjeseci.

10. Pregled prije cijepljenja, istovremena primjena HPV cjepiva s drugim cjepivima i kontraindikacije za cijepljenje

Prije cijepljenja se radi standardan liječnički pregled, kako bi se isključilo postojanje kontraindikacija za cijepljenje. Cijepljenje treba odgoditi kod osoba koje boluju od teške, akutne febrilne bolesti. Međutim, prisutnost manje infekcije, kao što je blaga infekcija gornjeg dijela respiratornog sustava ili subfebrilna tjelesna temperatura, nije kontraindikacija za cijepljenje.

Nije potrebno raditi nikakve laboratorijske, mikrobiološke i slične testove prije cijepljenja, jer se postojanje kontraindikacije u smislu akutne bolesti može utvrditi liječničkim pregledom.

Nema potrebe ni da se prije cijepljenja radi HPV test ili Papa-test kako bi se odlučilo treba li netko da dobije HPV cjepivo. Testiranje ne može da pokaže hoće li HPV cjepivo biti učinkovito ili ne. Čak i ako je osoba zaražena jednim tipom HPV, cjepivo i dalje može da prevenira druge tipove HPV infekcije. Negativan rezultat testa ne znači da osoba nije ranije imala HPV infekciju.

Cjepivo Gardasil 9 se **ne primjenjuje kod trudnica**. Iako postoje podatci o primjeni ovog cjepiva kod trudnica, koji nisu ukazali na malformativne niti fetoneonatalne toksične učinke, smatra se da ti podatci nisu dovoljni kako bi se preporučila primjena cjepiva Gardasil 9 tijekom trudnoće. Cijepljenje kod trudnica treba odgoditi i primijeniti nakon završetka trudnoće.

Gardasil 9 može se primijeniti tijekom dojenja.

Kontraindikacije za cijepljenje su alergija na neke od sastojaka cjepiva (sastojci su navedeni u naputku za cijepljenje) i teška alergijska reakcija na prethodnu dozu cjepiva.

Gardasil 9 se može istovremeno primijeniti sa kombiniranim cjepivom koje sadrži cjepivo protiv difterije (d) i tetanusa (T) zajedno s pertusisom (acelularni, komponentni) i/ili poliomijelitisom (inaktivirani, IPV) (dTap, dT-IPV i dTap-IPV cjepiva), pri čemu odgovor antitijela ni na jednu komponentu jedne ili druga cjepiva neće biti značajno promijenjen.

Kod osoba koje su primile imuno globulin ili preparate dobivene iz krvi, cijepljenje se provodi nakon što je prošlo tri mjeseca.

Važno je naglasiti da se žene i dalje trebaju podvrgavati *screeningu* za karcinom grlića maternice, čak i nakon što dobiju sve preporučene doze cjepiva protiv HPV, zato što cjepivo ne štiti od malog broja vrsta karcinoma grlića materice. Cijepljenje i *screening* su dvije komplementarne metode koje zajedno dovode do smanjenja učestalosti karcinoma grlića maternice odnosno njegovog iskorjenjivanja.

11. Monitoring cjepiva, evidentiranje i izvješćivanje

Nužno je vođenje precizne evidencije o cijepljenju protiv HPV-a, koje će omogućiti uvid u potrošnju cjepiva, broj kompletno ili nekompletno cijepljenih osoba, obuhvat cjepivom prema dobi, pojavu i učestalost reakcija na cijepljenje, procjenu daljih potreba za nabavama cjepiva i potrošnog materijala.

Dom zdravlja će na mjesečnoj razini izvješćivati Pododjel za javno zdravstvo o danim dozama HPV cjepiva, na obrascu koji je dat u Programu mjera za sprečavanje i suzbijanje, eliminaciju i eradikaciju zaraznih bolesti za 2024. godinu, a nalazi se i u Prilogu ovog stručno-metodološkog naputka. U obrazac se unose zbirni podatci o danim dozama cjepiva, prema dobi i spolu cijepljenih osoba.

Potvrda o cijepljenju će se izdavati u osobnom kartonu imunizacije djeteta (u skladu s Pravilnikom o imunizaciji).

Ukoliko cijepljenim osobama bude potrebna međunarodno važeća potvrda o cijepljenju, bit će izdana u Pododjelu za javno zdravstvo, u skladu sa postojećom zakonskom regulativom, prema kojoj je Pododjel zadužen za provođenje cijepljenja međunarodnih putnika i izdavanje potvrda o cijepljenju radi međunarodnog putovanja.

Potvrda o cijepljenju će sadržavati najmanje sljedeće podatke:

- ime i prezime osobe koja se cijepi,
- datum rođenja ili matični broj,
- datum cijepljenja (za svaku dozu), naziv cjepiva, proizvođač cjepiva, serija cijepljenja,
- naziv ustanove u kojoj je provedeno cijepljenje, potpis i pečat.

12. Nadzor nad neželjenim događajima nakon cijepljenja, prijavljivanje i postupanje

U Brčko distriktu BiH mogu biti dostupni samo oni lijekovi i cjepiva koja su dokazano sigurna i učinkovita. Sigurnost lijekova i cjepiva se prati, kako prije davanja odobrenja za stavljanje lijeka u promet, tako i prijavljivanjem sumnji na neželjene učinke nakon što se nađu na tržištu.

Nadzor nad neželjenim događajima nakon cijepljenja u Brčko distriktu BiH provodi Povjerenstvo za praćenje neželjenih događaja imunizacije i kemoprofilakse.

Povjerenstvo za praćenje neželjenih događaja imunizacije i kemoprofilakse:

- a) analizira uzrok prijavljenih slučajeva neželjenih događaja nakon cijepljenja,
- b) predlaže odgovor na neželjene događaje nakon cijepljenja,
- c) utvrđuje trajne kontraindikacije za primjenu određenog imunološkog preparata,
- d) daje mišljenje u slučajevima cijepljenja djece sa poteškoćama u razvoju i
- e) obavlja druge poslove u vezi s provođenjem imunizacije i kemoprofilakse.

Neželjeni događaji se prijavljuju Pododjelu za javno zdravstvo i Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH, na propisanom obrascu, danom u Pravilniku o imunizaciji, koji je i u prilogu ovog stručno-metodološkog naputka.

Nužno je provoditi aktivan nadzor nad pojavom neželjenih događaja nakon cijepljenja protiv HPV-a, pravovremeno prijavljivati iste, u skladu s važećom zakonskom regulativom. Svaki eventualni ozbiljni neželjeni događaj nužno je odmah prijaviti i istražiti, kako bi se održalo povjerenje javnosti u imunizaciju.

Svi zdravstveni radnici su obavezni prijaviti svaki neželjeni događaj koji se dogodio nakon cijepljenja, a u slučaju pojave ozbiljnog neželjenog događaja nakon cijepljenja protiv HPV-a da hitno telefonom, a zatim i na obrascu za prijavu neželjenog događaja nakon cijepljenja, informiraju Pododjel za javno zdravstvo.

Očekivani neželjeni događaji nakon HPV cijepljenja se ne razlikuju značajno u odnosu na druga cjepiva iz kalendara cijepljenja i navedeni su u naputku za cijepljenje.

Ono što se prilikom HPV cjepiva može očekivati u većoj mjeri u odnosu na druga cjepiva iz kalendara cijepljenja, prvenstveno zbog dobi djece koja se cijepi, su reakcije povezane sa stresom. Takve reakcije nisu prouzročene samim cjepivom, defektom u kvalitetu cjepiva ili greškom u programu imunizacije, nego s anksioznošću i/ili stresom zbog samog primanja cjepiva.

Reakcije povezane sa stresom uključuju:

- reakcije posredovane vazo-vagalomom spregom,
- reakcije posredovane hiperventilacijom i
- psihijatrijske reakcije ili poremećaje povezane sa stresom.

Reakcije povezane sa stresom zbog cijepljenja se češće javljaju u sljedećim slučajevima:

- djeca i mladi dobi od 10–19 godina (ali se mogu javiti i van ove starosne skupine),
- osobe koje su u prošlosti već imale vazovagalne sinkope
- prethodno negativno iskustvo (bol, sinkopa...) i izražen strah od injekcija, uključujući fobiju od krvi – injekcija – povrjeda;
- već postojeća stanja kao što su anksiozni poremećaji i razvojni poremećaji (naročito poremećaj autističnog spektra).

Reakcije povezane sa stresom mogu biti u okviru sljedećeg spektra reakcija:

- akutna stresna reakcija,
- vazovagalna reakcija.

Takve reakcije mogu biti potaknute bolom, strahom, produženim stajanjem, pogledom na iglu, pogledom na krv, ponašanjem zdravstvenog radnika ili vršnjaka ili čak boravkom u prenaseljenom ili pregrijanom okruženju. Akutni odgovor na stres ili vazovagalna reakcija je obično prolazan i spontano se povlači.

- Reakcije u vidu disocijativnih neuroloških simptoma (sa ili bez epileptičkog napada).

Postoje načini preveniranja reakcije povezane sa stresom, i treba ih provoditi kod svakog djeteta koje dolazi na cijepljenje protiv HPV. Sastoje se u sljedećem:

- izgradnja pozitivnog okruženja prilikom cijepljenja,
- provođenje cijepljenja na mjestu bez buke i gužve, koje je unaprijed isplanirano i pripremljeno,
- prijateljski, opušten i samouvjeren stav zdravstvenog radnika koji cijepi prema djetetu koje se cijepi,
- zdravstveni radnik treba komunicirati i sa djetetom i s roditeljem/skrbnikom,
- potrebno je osigurati da dijete nije gladno kada se cijepi,
- djeca koja su uplašena i posebno uznemirena zbog cijepljenja, ne treba da čekaju u istoj čekaonici sa drugima koji će se cijepiti,
- primjena tehnika za smanjenje bola prilikom cijepljenja.

13. Popis priloga

- 1. **Obrazac suglasnosti za cijepljenje**
- 2. **Izvješće o provedenom cijepljenju protiv HPV-a**
- 3. **Prijava neželjenog događaja nakon cijepljenja/kemoprofilakse**

Prilog 1: Obrazac suglasnosti za cijepljenje

Zdravstvena ustanova: _____

Suglasnost za provođenje cijepljenja protiv HPV kao preporučenog

Ime i prezime: _____

Datum rođenja: _____

Adresa i mjesto prebivališta/boravišta: _____

Kontakt-telefon: _____

Ovim putem dajem suglasnost za provođenje cijepljenja **protiv humanog papilom virusa (HPV)**.

Od strane zdravstvenog radnika sam dobio/la osnovne informacije o koristi i riziku cijepljenja navedenim cjepivom.

Potpis roditelja/staratelja djeteta ili punoljetne osobe koja se cijepi:

Datum:

***Napomena:** Obrazac se čuva kao dio medicinske dokumentacije!

Prilog 2: Izvješće o provedenom cijepljenju protiv HPV-a

BRČKO DISTRIKT BiH

ZDRAVSTVENA USTANOVA _____

SLUŽBA _____

IZVJEŠTAJ

O cijepljenju protiv humanog papiloma virusa (HPV)

za mjesec _____ 20__ godine

NAZIV/ VRSTA CJEPIVA	UZRAST	SPOL				UKUPAN BROJ DANIH DOZA HPV CJEPIVA	UKUPAN BROJ DJECE
		Ž		M			
		I. DOZA	II. DOZA	I. DOZA	II. DOZA		
HPV CJEPIVO	9 godina						
	10 godina						
	11 godina						
	12 godina						
	13 godina						
	14 godina						
	Ostali						
UKUPNO							

Datum _____ Potpis ovlaštene osobe _____

Prilog 3:

Prijava neželjenog događaja nakon cijepljenja/ kemoprofilakse

Ime (ime roditelja) i prezime: _____

Dan, mjesec i godina rođenja: _____

Mjesto rođenja: _____

Adresa stanovanja: _____

JMB: _____

Cjepivo nakon čije primjene se dogodio neželjeni događaj:

Cjepivo/kemoprofilaksa protiv: _____, serija: _____

Proizvođač: _____, datum primjene: _____

Vrijeme primjene: _____, doza po redu: _____

Vrijeme proteklo od otvaranja: _____

Pakiranje:

- a) monodozno
- b) višedozno

Način aplikacije: _____

Opis neželjene reakcije:

Početak reakcije: _____

Kraj reakcije: _____

Lokalno, pojava:

Bol:	DA	NE
Crvenilo:	DA	NE
Otok:	DA	NE
Osjetljivost na dodir:	DA	NE

Opće, pojava:

Temperatura:	DA	NE
Osip:	DA	NE
Kolaps:	DA	NE
Meningitis:	DA	NE
Anafilaktička reakcija:	DA	NE
Ostalo:	DA	NE

(ako je DA, navesti: _____)

